

MBO MEDIAWIJS.NL

HANDREIKING

VOOR DE IMPLEMENTATIE VAN BLENDED LEARNING IN HET MBO

podium
voor
talent

INHOUD

Inleiding	3
Aanbeveling 1.....	5
Vind een gemeenschappelijke definitie voor Blended Learning	
Aanbeveling 2.....	7
Formuleer een gedragen visie met concrete doelstellingen en implementatieplan	
Aanbeveling 3.....	9
Zorg dat de basisfaciliteiten voor blended onderwijs op orde zijn (wifi, roosters, etc)	
Aanbeveling 4.....	11
Bied tijd en ruimte voor professionalisering en experiment	
Aanbeveling 5.....	13
Stem ieder schooljaar af of de visie en strategie nog aansluiten bij de kennis en behoeften van studenten en docenten	
Colofon	16

INLEIDING

De partnerscholen van het Practoraat Mediawijsheid, waaronder Mediacollege Amsterdam, ROC van Amsterdam - MBO College West en het Hout- en Meubileringscollege, beschouwen het aanbieden van blended onderwijs als een manier om flexibel en kwalitatief hoogwaardig onderwijs te realiseren en hebben Blended Learning daarom opgenomen in hun onderwijsvisies. Volgens die visies gaat het om een combinatie van face-to-face onderwijs en online onderwijs als manier om studenten uitdagend en eigentijds onderwijs te bieden. Onderwijs waarbij studenten plaats- en tijdsafhankelijk kunnen leren en ontwikkelen.

Aanleiding

Echter, in deze ambitie schuilt een uitdaging: de implementatie van Blended Learning blijkt niet bij alle opleidingen succesvol. Het huidige onderzoek heeft als doel om in kaart te brengen welke stimulerende en belemmerende factoren docenten ondervinden bij het implementeren van Blended Learning in hun onderwijs.

Dit onderzoek geeft niet alleen een analyse van interviews met docenten, maar biedt tevens aanbevelingen voor vervolgstappen om in te spelen op de behoeften van docenten bij het implementeren van Blended Learning in hun onderwijspraktijk. Met deze handreiking willen wij mbo-scholen praktische aanbevelingen bieden die bijdragen aan de succesvolle implementatie van Blended Learning.

Onderzoeksvraag

Deze handreiking geeft antwoord op de volgende hoofdvraag en gaat specifiek in op de laatste twee deelvragen:

Wat hebben docenten van de aangesloten instellingen nodig om blended leren te implementeren in hun onderwijspraktijk?

- Welke visie- en beleidstukken over blended leren hebben de betrokken instellingen? Wat ambiëren de instellingen ten aanzien van blended leren?
- Wat is de huidige situatie op de instellingen met betrekking tot blended leren? Hoe verschilt het gebruik van blended leren tussen de docenten?
- Welke factoren belemmeren de docenten bij het implementeren van blended leren?
- Welke factoren stimuleren de docenten om blended leren in hun onderwijspraktijk te integreren?

Methode

Er zijn 14 interviews afgenomen met in totaal 23 docenten. De docenten zijn allemaal werkzaam bij de eerder genoemde partnerscholen en een aantal daarvan is tevens onderzoeksdocent bij het Practoraat

Mediawijsheid. De Blended Leren Readiness Scan (HAN, 2021) gold als leidraad voor de interviews en werd samen met de docenten ingevuld, om op te halen waar ze op dat moment stonden met betrekking tot de implementatie van Blended Learning, waar ze tegenaan liepen en wat ze als stimulerend zouden ervaren bij de implementatie.

AANBEVELING 1

VIND EEN GEMEENSCHAPPELIJKE DEFINITIE VOOR BLENDED LEARNING

VIND EEN GEMEENSCHAPPELIJKE DEFINITIE VOOR BLENDED LEARNING

Er zijn vele definities van Blended Learning. Het is dan ook niet verrassend dat het beeld van blended onderwijs onder docenten verschilt. Dat hoeft geen probleem te zijn, tenzij een verkeerde definitie leidt tot een negatieve houding tegenover deze vorm van onderwijs. Zo blijkt dat een aantal van de respondenten blended onderwijs verwart met afstands- of online onderwijs, zoals deze quotes laten zien:

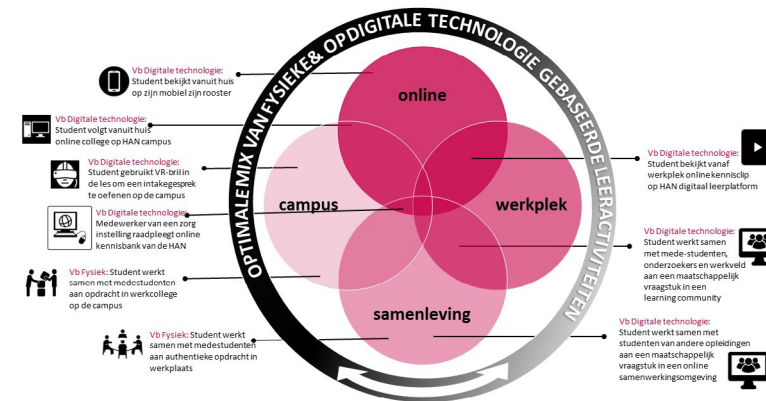
“Wij zijn er zo voor dat studenten naar school komen, dat wij nog niet zo de voordelen van blended leren inzien.”

“Wij zien weinig tot geen meerwaarde van online lesgeven.”

Voor deze handreiking hanteren wij de definitie van Blended Learning zoals ontwikkeld door de Hogeschool van Arnhem Nijmegen (HAN, 2022):

“Blended Leren is een optimale mix van fysieke leeractiviteiten en leeractiviteiten gebaseerd op digitale technologie die kunnen plaatsvinden in verschillende leeromgevingen (online, campus, de werkplek, de samenleving) waarin deze mix van leeractiviteiten elkaar versterken door onderlinge samenhang.” (zie figuur 1)

Figuur 1: De HAN Blended Learning Bloem

Online onderwijs kan een onderdeel zijn van Blended Learning, maar dat hoeft niet. Wij denken dat een gedragen, instellingsbrede definitie van Blended Learning kan helpen bij het creëren van draagvlak.

TIP

Meer weten over de HAN Blended Learning Bloem? Bekijk hier de onderwijskundige uitgangspunten: han.nl/onderwijsondersteuning/leren-werken-met-ict/online-blended-onderwijs/20220613-Blended-Leren-HAN-Final.pdf →

AANBEVELING 2

**FORMULEER EEN GEDRAGEN VISIE
MET CONCRETE DOELSTELLINGEN
EN IMPLEMENTATIEPLAN**

FORMULEER EEN GEDRAGEN VISIE MET CONCRETE DOELSTELLINGEN EN IMPLEMENTATIEPLAN

Uit de interviews blijkt dat, hoewel deze er wel zijn op de instellingen, de huidige visies op blended onderwijs vaak niet bekend zijn bij de docenten. Wanneer de visie wel bekend is, wordt deze vaak niet gedragen of begrepen, of komt deze niet overeen met de visie binnen een onderwijsteam. Dit is volgens de docenten een probleem. Een goede onderwijsvisie op Blended Learning (met concrete doelstellingen en praktische handvaten) wordt namelijk als belangrijk ervaren voor de implementatie ervan, zoals deze quotes laten zien:

"Er is geen eigen visie. Pas als er beleid op komt, gaan mensen ermee aan de slag."

"Ik denk wel dat als er doelen geformuleerd worden, dat dat wel helpend zou zijn."

"We hebben eigenlijk helemaal geen visie op Blended Learning... Nou, daar loopt het al op stuk."

"Als ze [red: schoolleiding] daar serieus zijn over Blended Leren en ze willen dat docenten dat adopteren en toepassen in een curriculum of in een leerlijn of wat dan ook, of in hun pedagogische handelen, dan zullen ze moeten komen met ideeën. Want ik heb geen idee hoe."

Daarnaast gaven respondenten aan dat het van belang is om docenten te betrekken bij het ontwikkelen van de visie, omdat anders de implementatie in het geding komt:

"Ja, je merkt wel zo dat er van bovenaf altijd vaak visies worden bedacht op heel veel dingetjes, maar dat er nooit echt wordt gekeken van hoe gaan docenten dit uitvoeren? En is dit wel uitvoerbaar voor de docenten en studenten?"

TIP

Bekijk de visie op Blended Learning van de Universiteit van Leiden ter inspiratie: medewerkers.universiteitleiden.nl/vr/sociale-wetenschappen/docentenplatform-fsw/ontwerpen-van-onderwijs/visie-op-blended-onderwijs →

AANBEVELING 3

**ZORG DAT DE BASISFACILITEITEN
VOOR BLENDED ONDERWIJS OP ORDE
ZIJN (WIFI, ROOSTERS, ETC)**

ZORG DAT DE BASISFACILITEITEN VOOR BLENDED ONDERWIJS OP ORDE ZIJN (WIFI, ROOSTERS, ETC)

Zoals omschreven bij aanbeveling 1 is blended onderwijs veel meer dan alleen online onderwijs. Het is een “optimale mix van fysieke leeractiviteiten en leeractiviteiten gebaseerd op digitale technologie die kunnen plaatsvinden in verschillende leeromgevingen” (HAN, 2022). Dat houdt in dat veel van deze leeractiviteiten ook in de school en de klas plaats kunnen vinden.

Een belemmerende factor die wij in de interviews regelmatig hoorden, is de haperende ICT-infrastructuur en dan met name de vaak slechte wifi-verbindingen:

“Ja, wat we net ook zeiden, die wifi. Dat is ook wel belangrijk, want het is echt heel vervelend dat het soms een halfuur duurt of dat mensen weer naar beneden moeten om op de wifi te kunnen.”

“De wifi in dit gebouw is belabberd.”

Daarnaast blijkt ook dat de ondersteuning vanuit de scholen om de nodige digitale tools en hulpmiddelen om Blended Learning toe te passen vaak niet toereikend is:

“Ja, maar mijn probleem daarbij is dat heel veel tools, ook al mogen ze gewoon geld kosten, niet allemaal gefaciliteerd worden.”

Wanneer je wilt dat ook de studenten optimaal profiteren van goed blended onderwijs, dan moet er volgens deze docent ook nagedacht worden over hoe de fysieke school is ingericht:

“De studenten hebben ergens een ruimte nodig waar ze zelfstandig aan de slag kunnen, dat je verder ook in je rooster-ruimte hebt om te coachen, hè, daarin te begeleiden.”

TIP

Tip: Op dit gebied zijn veel ondersteuningsmogelijkheden voor scholen beschikbaar. Bijvoorbeeld de de regeling digitale sectorvoorzieningen van Npuls: npuls.nl/digitale-sectorvoorzieningen →

AANBEVELING 4

BIED TIJD EN RUIMTE VOOR PROFESSIONALISERING EN EXPERIMENT

BIED TIJD EN RUIMTE VOOR PROFESSIONALISERING EN EXPERIMENT

Dat de quotes bij de vorige aanbevelingen vooral belemmerende factoren bij de implementatie van blended onderwijs laten zien, betekent niet dat de docenten die wij interviewden hier alleen maar negatief tegenover staan. We zien een bereidheid voor het toepassen van Blended Learning, maar ook een handelingsverlegenheid. Zoals deze quotes laten zien:

 “...En toen waren we heel enthousiast over het idee [red: Blended Learning]. Maar we hadden werkelijk geen idee hoe je het praktisch zou kunnen maken.”

 “Ik vind dat er niet heel veel ondersteuning op dat gebied is. We hadden veel meer scholing moeten krijgen.”

Het aanbieden van concrete hulpmiddelen, zoals scholing en Blended Learning modellen zouden docenten hierbij kunnen helpen.

Daarnaast blijkt het bieden van tijd en ruimte voor professionalisering en experiment aan docenten belangrijk:

 “Maar wij zijn gewoon per uur geroosterd en daar zit geen ruimte in om onderwijs op een andere manier te doen. “Of tenminste op dit moment niet.”

 “Verwacht je van mij om half vijf dat ik tientallen Kahoot quizzes overzet in Mentimeter? Nee hoor. Maar als ik bijvoorbeeld drie volle dagen de tijd en de juiste begeleiding krijg, dan is het een ander verhaal. Kijk, als ze echt willen dat we allemaal Blended Learning doen, moeten ze dit veel meer faciliteren.”

 “Als dat Blended Learning inderdaad gewoon echt iets, iets gaat zijn, denk ik dat wij ook daarin gefaciliteerd moeten worden om dat dan ook te maken of zo.”

Het komt volgens meerdere docenten bij de implementatie van blended onderwijs dus vaak neer op het enthousiasme van individuele docenten of teams:

 “Het is niet dat het gefaciliteerd wordt. Je doet het in je eigen tijd, omdat je het leuk vindt.”

De Npuls programma-onderdelen EdTech, Wendbaar Georganiseerd Onderwijs, Kennishub Leren en Innoveren en Centre for Teaching and Learning bieden ruime mogelijkheden voor docentprofessionalisering: npuls.nl →

AANBEVELING 5

**STEM IEDER SCHOOLJAAR AF OF DE VISIE
EN STRATEGIE NOG AANSLUITEN BIJ DE
KENNIS EN BEHOEFTE VAN STUDENTEN
EN DOCENTEN**

STEM IEDER SCHOOLJAAR AF OF DE VISIE EN STRATEGIE NOG AANSLUITEN BIJ DE KENNIS EN BEHOEFTE VAN STUDENTEN EN DOCENTEN

Iedere onderwijsvisie zou moeten worden afgestemd op de doelgroep en diens behoeftes. Dat geldt ook voor blended onderwijs. Daarom is het belangrijk om regelmatig bij de doelgroep te toetsen of dit nog het geval is, zoals meerdere docenten aangeven:

"Onderzoek welk vak of welk type student zich ervoor [red: blended onderwijs] leent?"

"Het is belangrijk dat onze directie daadwerkelijk gaat kijken: Oké, wie is dé student? En wat is de reden dat ons Entree team niet aan blended onderwijs doet? Hebben ze erover nagedacht? Nou ja, kijk, we hadden het ook wel kunnen doen. Wij hebben er daadwerkelijk voor gekozen om het niet te doen, omdat onze studenten het niet kunnen."

Uit de interviews komt vaker het beeld naar voren dat docenten blended onderwijs niet altijd bij de studenten vinden passen. Enerzijds heeft dat te maken met de verkeerde definitie van blended onderwijs wat eerder is benoemd:

"Als het online gaat, dan weet je dat de helft [red: van de studenten] niks doet."

Anderzijds heeft het volgens enkele respondenten te maken met het verschil in digitale vaardigheden onder de studenten:

"Voor een aantal studenten is het echt nodig digitale vaardigheden te verbeteren, voordat je Blended Learning zou kunnen inzetten."

"ik vraag me wel eens af: is het wel iets wat bij onze doelgroep past?"

"Nee, ik zie wel problemen. (...) Studenten kunnen heel goed hun TikTok openen, maar als je het hebt over Word bestandjes bewerken, downloaden van opdrachten, dan zijn studenten gewoon niet heel handig erin. En dan is het echt wel belangrijk dat je als docent erbij bent om het ze uit te leggen, om ze op weg te helpen. Ook denk ik dat studenten het niet altijd uit zichzelf doen en dat als je in een klaslokaal zit, kan je het een soort van dwingen kun je gewoon zeggen: oké, ik wil dat je nu gewoon aan de slag gaat en dat is bij Blended Learning lastiger."

Tot slot zijn er ook docenten die zich afvragen of al hun collega's de benodigde vaardigheden bezitten om Blended Learning te implementeren:

"...en dat roept ook bij veel mensen weerstand op, wij hebben wel een beetje een ict achtergrond en kennis en nog is het niet altijd even makkelijk om dat te doen. Maar voor iemand die daar nog minder goed in is, die geeft dat gelijk op."

"We hebben gewoon heel veel collega's rondlopen die absoluut niet computer vaardig zijn."

"En weet je, er zijn ook mensen die, als we één keer een Mentimeter in een teamvergadering doen, dan eigenlijk ook nog altijd met hun oren staan te klapperen. Dus de verschillen zijn denk ik echt gigantisch."

Tip: het Practoraat Mediawijsheid heeft vorig jaar twee onderzoeken uitgevoerd naar digitale vaardigheden en kansenongelijkheid door technologie:

- mbomediawijs.nl/onderzoeken/aannames-bij-digitale-geletterdheid →
- mbomediawijs.nl/onderzoeken/kansenongelijkheid-door-technologie-in-het-onderwijs →

COLOFON

Over Practoraat Mediawijsheid

Het Practoraat Mediawijsheid is een leer-gemeenschap van mbo-docenten gericht op de ontwikkeling van kennis, expertise en vaardigheden die zij nodig hebben in de snel veranderende en gemedialiseerde onderwijspraktijk.

Met behulp van design thinking voeren we praktijkgericht onderzoek uit dat wordt vertaald naar concreet deelbaar onderwijs op mbomediawijs.nl.

Contact

Practoraat Mediawijsheid
Contactweg 36 | 1014 AN Amsterdam
practoraatmediawijsheid@ma-web.nl
mbomediawijs.nl

Het Practoraat Mediawijsheid is een samenwerking tussen

- Mediacollege Amsterdam
- Hout- en Meubileringscollege
- ROC van Amsterdam MBO College West

Datum uitgave

Oktober 2024

Auteurs

Wouter van der Horst
Laura Schouten
Miriam van der Meiden

Met dank aan

Peter Helderman, Hanny Vroom, Robert van Rijn, Jana van Mierlo, Renske van Assema en de Practoraat Mediawijsheid onderzoeksdocenten & onderwijskundigen

Ons werk valt onder de Creative Commons licentie

